

(Luganda) بھر سے (Luganda)

Dayamandi *Atagulika*

Shaykh-e-Tariqat Amir-e-Ahl-e-Sunnat ng'one ye
mutandisi wa Dawat-e-Islami Allama Maulana Abu Bila

MUHAMMAD ILYAS
Attar Qadiri Razavi

عاصمہ رضا
الرازی

آنمول ہیرے

Anmol Heeray

DAYAMANDI ATAGULIKA

Ekitabo kino kyawandiikibwa mu lulimi olu Urdu Shaykh-e-Tariqat Amiir-e-Ahl-e-Sunnat, ng'ono ye mutandisi wa Dawat-e-Islami Allamah Maulaana Abu Bila Muhammad Ilyas Attar Qadiri Razavi دامت برگائه العالیہ. Olukiiko oluvunaanyizibwa ku mulimu gwokuvvuunula nalwo lusazeewo okukivvuunula mu lulimi olungereza. Bw'osangamu ensobi yonna mukuvvunula, tegeeza olukiiko kundagiriro eno wammanga n'ekigendererwa ekyokufuna empeera.

Majlis-e-Tarājim (Dawat-e-Islami)

Aalami Madani Markaz, Faizan-e-Madinah, Mahallah Saudagran, Purani Sabzi Mandi, Bab-ul-Madinah, Karachi, Pakistan

UAN: +92-21-111-26-92 – Ext. 1262

Email: translation@dawateislami.net

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِ النَّبِيِّنَ
أَمَّا بَعْدُ فَأَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَنِ الرَّجِيمِ ۝ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ۝

E Duwa Y'okusoma Ekitabo

Soma e Duwa eno nga tonnatandika kusoma kitabo kyonna eky'eddiini oba omusomo gwonna ogw'eddiini. Kino kijja kukusobozesa okujukira byonna byosomye:

اللَّهُمَّ افْتَحْ عَلَيْنَا حِكْمَتَكَ وَانْشُرْ
عَلَيْنَا رَحْمَتَكَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْأَكْرَامِ

Okuvvuunula

Ayi Allah عَزَّوَجَلَّ owekitiibwa, Tuggulirewo olujji l'wokumanya n'okutegeera, era obe n'ekisa wamu nokusaasira gyetuli. Mazimaddala Ggwe asinga ekitiibwa, era wasukkuluma.

(*Al-Mustaṭraf*, vol. 1, pp. 40)

N.B: Saalira Nabbi ﷺ nga tonnasoma Duwa eyo, n'era nga ojimalirizza.

Transliteration Chart

ء	A/a	ڙ	ڦ/ڙ	ڙ	L/l
ا	A/a	ڙ	Z/z	ڙ	M/m
ب	B/b	ڙ	X/x	ڙ	N/n
پ	P/p	س	S/s	و	V/v, W/w
ت	T/t	ش	Sh/sh	ة/ه	H/ه
ڻ	ڻ/ڻ	ص	S/ش	ي	Y/y
ڻ	ڻ/ڻ	ض	D/ڏ	ي	Y/y
ج	J/j	ط	T/ڻ	ے	Y/y
ڇ	Ch	ڻ	Z/ڙ	ڻ	A/a
ح	H/h	ع	'	ڻ	U/u
خ	Kh/kh	غ	Gh/gh	ڻ	I/i
د	D/d	ف	F/f	و مڏه	U/u
ڏ	ڏ/ڏ	ق	Q/q	ي مڏه	I/i
ڙ	ڙ/ڙ	ك	K/k	ا مڏه	A/a
ر	R/r	گ	G/g		

Olukalala Iwebiri mu Kitabo

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِ النَّبِيلِينَ
أَمَّا بَعْدُ فَأَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَنِ الرَّجِيمِ ۝ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ۝

DAYAMANDI ATAGULIKA*

Obulungi bwa Ṣalāt-‘Alan-Nabī ﷺ

A'lā Ḥaḍrat, Imām-e-Āhl-e-Sunnat Maulānā Shāh Imām Ahmād Razā Khān عَلَيْهِ بَرَحْمَةُ الرَّحْمَنِ yawandiika ku lupapula 122 olwa voliyumu 23rd eya *Fatāwā Razawiyah*: Sayyidunā Abul Mawāhib رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَنْهُ yagaamba, ‘Nalaba Omwaagalwa Nabbi صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ mu kirooto kyange. Rasūlullāh ﷺ yangamba, ‘Oja kuwolereze abantu 10,000 ku lunaku lwa kiyaama.’ Nabuuza, ‘Yā Rasūlullāh! Nnafuna ntya ekitiibwa ekinene bwekityo? Rasūlullāh ﷺ ‘Kubanga osoma Ṣalāt (onsaalira) era nompeereza empeera yaazo.’ (*Aṭ-Tabqāt-tul-Kubrā lish-Sha'rānī*, pp. 101)

Mu kuweereza empeera, nuyirira okuweereza empeera mu mutima gwo ng'osoma Ṣalāt-‘Alan-Nabī, oba gamba, ‘Mpeereza

* Kuno okubuulirirwa kwaaliwo mu Ijtimah ey'ennaku 3 eyategekebwa Dawat-e-Islami mu Saḥrā-e-Madīnah, Bāb-ul-Madīnah, Karachī ku 25 Ṣafar-ul-Muẓaffar, 1430 AH – 2009. Kuteereddwa mu buwandiike n'enkyuusakyuusa wano ne wali.

empeera ya Ṣalāt eno eri Omwagalwa Rasūl ﷺ
nga tonaba oba ng'omaze okusoma Ṣalāt-‘Alan-Nabī.

صَلَّوْا عَلَى الْحَبِيبِ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

Kigambibwa nti lumu kabaka omu yali ayita mu nnimiro n'abanywanyi be nebalaba omuntu akasuka obuyinja; akayinja akamu kakuba ne kanaka. Yalagira abaddu be baleete oyo abadde akasuka obuyinja. Abadde baleeta munakyaalo.

Kabaka yabuuza, ‘Obuyinja buno wabujeewa?’ Ono munakyaalo atiisiddwa yaddamu, ‘Nalabye abuyinja buno obunyirira nga ntaambula mukifo ekimu ekyeyawuliride, nembuteeka mu nsawo yange; bwenatuuse mu nimiru eno nakozesezza obuyinja buno okuwanula ebibala okuva ku miti.’ Kabaka yabuuza, ‘Omanyi ebeeyi y’obuyinja buno?’ Yaddamu, ‘Nedda’. Kabaka nagamba, ‘Buno obuyinja obutono bubadde dayimondi atagulika era omwoononye mu busiru.’

Nga awulidde kino, munakyaalo yejjesa nnyo naye okwejjusaa kwe kwaali tekugasa kubanga yali abuziza dayamandi ono atagulika bubeerera.

Ebiseera by'obulamu dayamandi atagulika

Ab'oluganda abasiraamu! Mungeri yeemu ebiseera by'obulamu bwaffe nabyo dayamandi atagulika. Bwe tubyonoona mubitagasa, tetuja kusigaza kirara wabula ennaku n'okwejjusa ku lunaku

Iw'enkomerero. Allah عَزَّوجَلَّ asindise abantu ku nsi eno akaseera akagere okutuukiriza ekigeendererwa. Nolweekyo, kiyogeddwa mu Sūrah Al-Mu`minūn, ayaa eya 115, ejjuzu eya 18:

﴿أَخْسِبْتُمْ أَنَّا خَلَقْنَاكُمْ عَبْثًا وَأَنَّكُمْ لَيْسَنَا لَا تُرْجَعُونَ﴾

Kati mutegedde tetwaabatoonda mu butanwa, era temuri bakutuddira?

So do you think that We have created you needlessly, and that you do not have to return to Us?

[Kanz-ul-İmān (Envzivvvuunula ya Quran)] (Ejjuzu 18, Al-Mu`minūn, ayaa eya 115)

Ku bikwaata ku ayaa eno, kiwandikidwa mu Khazāin-ul-‘Irfān: ‘Temuuzukizibwe okuweebwa empeera ku lunaku olwokulamula / olwenkomerero! Mwaatoondebwa kusiinza era ekyo kyatteeka gyemuli. Bwe mu mala okutuddira, mujja kusasulwa olw’ emirimu gyamwe. Mu kunyonyla ekigeendererwa eky’ okutoonda obulamu n’okufa, kigambiddwa mu Sūrah Al-Mulk, ayaa eya 2, ejjuzu eya 29:

﴿الَّذِي خَلَقَ الْتَّوْتَ وَالْحَيْوَةَ لِيَبْلُوْكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا﴾

Oyo eyatoonda okufa n’obulamu okubagezes-a-ani mu mmwe asiinga mu mirimu emirungi.

The One Who created death and life that you may be tested – as to which of you is better in deeds.

[Kanz-ul-İmān (Enzivvuunula ya Quran)] (Part 29, Sūrah Al-Mulk, ayaa eya 2)

Obulamu buumpi

Ab'oluganda abasiraamu! Ng'ovudde ku ayaa zino ebbiri, ekigeendererwa eky'okutoonda abantu kinyonyoddwa mu bifo bingi ebirala mu Qur'an Entukuvu. Omuntu alina okuwangaala mu nsi eno mu kaseera katono nnyo akagere. Mu bulamu buno obuumpi, alina okwetegekera ekiseera ekiwaanvu mu ntaana era n'olunaku olw'okulamulwa / olw'enkomerero. N'olweekyo akaseeraa ketulina kati kankizo nnyo. Ebiseera / Esaawa zidduka zibuuka. Tebiyiinza ku komekerezebwa oba okubifuga. Olussa lwetututte olumu teluyiinza kudda.

Okwediringanya kw'okusa

Sayyidunā Hasan Baṣrī ﷺ yagamba, 'Dduka! Dduka! Kiki ekyamazima ky'obulamu bwo – obulamu bwo bulimu enzisa. Bwekukoma, emirimu gyo gyofuniramu okusiimibwa kwa Allah عَزَّوَجَلَ nagyo gikoma. Nsaba Allah عَزَّوَجَلَ asaasire omuntu eyebalirira mu mirimu gye era n'akaaba kumaziga ng; ajjukira ebyonoono bye!. Ng'agaamba bino, owekitiibwa Sayyidunā Hasan Baṣrī ﷺ yasoma ayaa eya 84 eya Sūrah Maryam:

Tumaliriza okubala kw'abwe.

إِنَّمَا نَعْدُ لَهُمْ عَدًّا

We are completing their counting.

[*Kanz-ul-Imān (Enzivvuunula ya Quran)*] (Ejuzu eya 16, Sūrah Maryam, aya eya 84)

Ḩujjat-ul-Islam Sayyidunā Imām Muhammad Bin Muhammad Ghazālī عَلَيْهِ سَلَامٌ اللَّهُ تَعَالَى يَعْلَمُ الْأَوْلَى yagamba, ‘Kuno okubala kitegeeze emiweendo egy’okusa.’ (*Iḥyā-ul-’Ulūm*, vol. 4, pp. 205)

Olunaku lulaangirira....

Sayyidunā Imām Bayhaqī عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ وَالْقَوْنِي agamba mu kitabo kye *Shu’ab-ul-Imān*: Nabbi wa Raḥmah, Omuwolereza wa Ummah حَلَّ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ الْحَمْدُ عَلَيْهِ الْحَمْدُ yagamba, ‘Olunaku lulaangirira buli gyo ng’omusana guvaayo ‘Bwooba oyagala okukola emirimu emirungi leero, gikole kubaanga sijja kudda.’

(*Shu’ab-ul-Imān*, vol. 3, pp. 386, Ḥadīṣ 3840)

Mwaami oba Mugeenzi!

Ab’olugamda abasiraamu! Tulina okukola emirimu emirungi mingi nnyo nga bwetusobola nga tuganyulwa mu buli lunaku olw’obulamu bwaffe era nga bwetusiisinkana okufa kwaffe akaseera konna. Abantu abatuyita erinnya ‘mwaami’ enkyo bayiinza okutuyita n’ekigambo ‘mugeenzi’. Bwetuba tukikkiriza oba nedda, kyamazima ekita wakanyizibwa nti okufa kutuseemberera

mangu ddala. Nolweekyo, kigambiddwa mu Sūrah Al-Inshiqāq, aya eya 6:

يَأَيُّهَا الْإِنْسَانُ إِنَّكَ كَادْمٌ إِلَى رَبِّكَ كَذَّا فَلْقِيْهِ

Abange mwe abantu, mazima mulina okudduka eri Mukama wamwe, era mu musisiinkane.

O man, indeed you have to definitely run towards your Lord, and then to meet Him.

[Kanz-ul-Īmān (Enzivvuunula ya Quran)] (Ejjuzu eya 30, Sūrah Al-Inshiqāq, aya eya 6)

Walumbe ajja mbagirawo

Abange mmwe abonoona obudde bwammwe obw'omuweendo omunene mu bitagasa! Mulowooze ku ngeri obulamu gyebudduka mu! Muyiinza okuba nga mulabye ebiseera bingi nti omusajja omulamu obulungi affa mbagirawo. Kati tetumayi kiki ekimutuukako mu ntaana. Naye, alina okuba nga ategedde eky'amazima ky'obulamu.

Abaange mwe abayayaanira obugagga obw'ensi eno! Abaange mwe abatwaala okukungaanya obugagga nti kye kigeendererwa ky'obulamu! Mwanguweeo! Mwetegekere obulamu obw' oluvannyuma kubaamga mujja kuziikibwa mu ntaana ey' ekizikiza kumakya newankubadde mwasuze bulungi ekiro. Kulwa Allah عَزَّوَجَلَ! Muzuukuke okuva mu tulo otw' obubuyabuya. Allah عَزَّوَجَلَ agaamba mu aya esooka eya Sūrah Al-Anbiyā:

اقْرَبَ لِلنَّاسِ حِسَابُهُمْ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ مُّعْرِضُونَ ﴿١٥﴾

Okubalibwa kw'abantu kuli kumpi, era bakyuusizza amaaso gabwe mu bubuyabuya.

The accountability of the people is near, and they have turned their faces in negligence.

[Kanz-ul-Ímān (Enzivviunula ya Quran)] (Ejuzu eya 17, Sūrah Al-Anbiyā, aya 1)

Okwejjusa kwabawaangaazi b'omu Jannah nabo!

Ab'oluganda basiraamu! Kitwetaagisa okutegeera omugaso gw'ebiseera byaffe. Okumala ebiseera byaffe eb'obulamu eb' yomuweendo mu bitagasa loosi nenne nyo nga Omwekitiibwa Nabbi ﷺ yagamba,' has said, 'Abantu b'omu Jannah tebajja kwejjusa kintu kyonna kunsi okujjako akaseera kebaamala nga tebakoze Žikr ya Allah ﷺ.'

(Al-Mu'jam-ul-Kabīr, vol. 20, pp. 93-94, Hādīš 172)

Akafumu k'ekalaamu

Ḩāfiẓ Ibn 'Asākir yawandiika mu *Tabyīn-u-Kažib-il-Muftarī*: Ekalaamu ya Sayyidunā Salīm Rāzī (omumanyi Ḥimma اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) omunene ow'ekyaasa eky'okutaano) bweyyagwaawo, ye Ḥimma اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ yali agisoongola nga akola Žikr ya Allah ﷺ bwe kityo ebiseera bye teyabimalira mukusoongola kalaamu kwokka. (Newankubadde okukikolera ekiwandiiko ky'obusiraamu mulimu mulungi,

naye yali akuba ebinyonyi bibiri n'ejjiinja limu) Ye ﷺ
yanyulwaamu emirundi ebiri mu biseera bye.

Simba emitī mu Jannah!

Omugaso gw'ebiseera gumanyibwa mu ngeri nti oyinza okwesimbira omuti mu Jannah mu katikitiki, nga obeera ku nsi eno. Engeri y'okusimba omuti mu Jannah nyangu nnyo nga bwekyoyerwaakwo mu Ḥadīš ya *Ibn-e-Mājāḥ*, ‘Omuti gujja kusimbibwa mu Jannah eri oyo ayogera bino: (1) سُبْحَنَ اللَّهُ (2) أَكْثَرُ (3) أَكْثَرُ اللَّهُ (4) لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ’.

(*Sunan Ibn Mājāḥ*, vol. 4, pp. 252, Ḥadīš 3807)

Obulungi bwa Ṣalāt-‘Alan-Nabī ﷺ

Abaagalwa ab'oluganda abasiraamu! Mu maze okuwulira nti kyangu nnyo okusimba omuti mu Jannah. Bw'oyogera ekimu ku bigambo eby'ogeddwako wagulu, omuti gumu gusimbibwa era byonna ebigambo ebina (4) bwebyoogerwa emitī ena gisimbibwa kululwo mu Jannah. Kati muiyinza okumanya omugaso gw'ebiseera; emitī gisimbibwa gyoli mu Jannah mu kutambuza okutono okw'olulimi.

Singa tufuna emitī egitalika egitusimbirwa mu Jannah nga tusoma ‘سُبْحَنَ اللَّهُ سُبْحَنَ اللَّهُ’ ekifo ky'okwonoona obudde bwaffe mu mbozi ezita gasa! Bwe tuba tuyimiridde, tutudde, tutaambula,

tugalamidde oba nga tukola, tulina okugezaako okusoma Ṣalāt-‘Alan-Nabī mu bungi, kubanga mulimu empeera nnene nnyo mu kkyo. Nabbi Omwagalwa era Owemikisa صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ yagamba, ‘Oyo ansaalira omulundi gumu, Allah عَزَّوَجَلَّ amusaako ensaasira 10 gyaali, amujjako ebibi 10 era n’amusitula amadaala 10.’ (*Sunan Nasāt*, pp. 222, *Hadīṣ* 1294)

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

Jjukira! Bwoba nga olombojja ekintu kyonna nga ogalamidde, olina okufunya amagulugo.

Abaagalwa ab’oluganda abasiraamu! Singa tufuna omuze gw’okwebala ebigambo nga tetunnaba kw’ogera mu ngeri eno: Oba ekintu kyengenda okwogera kirina omugaso gw’ensi oba eddiini oba nedda. Bwekirabika nga tekigasa, tulina okulombojja Ṣalāt-‘Alan-Nabī oba okutandika okukola Žikr ya Allah عَزَّوَجَلَّ mukifo kyokwetaba mu mbozi etagasa wabula tufune ebyobugaggag by’empeera. Oba tulina okugamba: سُبْحَانَ اللَّهِ oba الْحَمْدُ لِلَّهِ oba لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ oba لَا إِلَهَ أَكْبَرُ twesimbire emiti mu Jannah.

Kisinga emyaaka 60 egy’okusiinza

Bwoba nga toyagala kulombojja kintu kyonna, oyinza okufuna empeera ne mukusirika. Mukifo ky’okulowooza ku by’okunsi ebitagasa, jjukira Allah عَزَّوَجَلَّ n’Omwaagalwa we Rasūl صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ mu kufumiitiriza oba fumiitiriza ku kumanya

kw'obusiraamu oba obulumi obungi obw'okufa, obuwuubaavu n'entiisa y'omu ntaana era n'entiisa y'olunaku lw'okulamulwa. Mu ngeri eno, ebiseera byo tebijja kwonooneka era buli lussa lw'omukka gwo لَنْ شَهَادَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ luja kubalibwa nga okusiinza.

Kyayogerwa mu *Al-Jāmi'-uṣ-Ṣaghīr* nti Owekitiibwa Nabbi ﷺ yagamba, 'Okufumiitiriza (ku bikwaata ku bulamu obw'oluvannyuma) akaseera kisinga emyaaka 60 egý' okusiinza. (*Al-Jāmi'-uṣ-Ṣaghīr*, pp. 365, *Hadīš 5897*)

Bitaano nga bitaano tebinnabaawo.

Abaagalwa ab'oluganda abasiramu! Mazima, obulamu bumpi nnyo. Era kyamazima nti, ekiseera kyakati kyekyokka kyetulina mu ngalo. Essuubi lyonna ely'okubeera n'obudde gyebujja sikirala wabula kwelimba. Kisobokera ddala nti tusisiinkana okufa kwaffe mukaseera akaddako kenyini. Rasūlullāh ﷺ yagamba:

إِغْتِنِمْ خَمْسًا قَبْلَ خَمْسٍ: شَبَابَكَ قَبْلَ هَرَمِكَ وَصَحَّنَكَ قَبْلَ سَقَمِكَ
وَغِنَّاكَ قَبْلَ فَقْرِكَ وَفَرَاغَكَ قَبْلَ شُغْلِكَ وَحَيَاتَكَ قَبْلَ مَوْتِكَ

Okuvunnula: Ganyulwa mu bitaano (ebintu) nga ebitaano tebinnabaawo (ebintu ebirala: (1) obuvubuka nga obukadde tebunnabaawo, (2) obulamu obulungi nga obulwadde tebunnabaawo, (3) obugagga nga obwaavu tebunnabaawo,

(4) ekiseera ky'eddeembe nga okukabassana (okubeera bize) tekunnabaawo ne (5) obulamu nga okufa tekunnajja.

(*Al-Mustadrak*, vol. 5, pp. 435, *Hadīš* 7916)

Ebyengera bibiri

Omwaagalwa era Ow'emikisa Nabbi ﷺ yagamba: 'Waliyo ebyengera bibiri abantu byebalimbisiddwa. Ekimu kubyo bwebulamu obulungi n'ekiseera eky'eddeembe.'

(*Ṣaḥīḥ Bukhārī*, vol. 4, pp. 222, *Hadīš* 6412)

Abaagalwa ab'oluganda abasiramu! Tewali kubuusabuusa, omulwadde ateggeera bulungi omugaso gw'obulamu obulungi okusinga oyo omulamu obulungi. Nabwekityo, oyo akabassana ennyo amanyi bulungi omugaso gw'obudde. Abo abalina obudde obungi obw'eddeembe tebatera kumanya mugaso gwebiseera bino eby'etteendo. Laba omugaso gwebiseera byo era bikozese mu ngeri esinga obulungi nga wewala embozi ezitagasa, emirimu egitagasa era n'emikwano egitagasa.

صَلَوَاتُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ صَلَوَاتُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَى الْحَبِيبِ

Obulungi bw'obusiraamu

Kiwandikiddwa mu *Sunan-ut-Tirmizi*: Ow'omukisa eri ensi zonna, Owekitiibwa Nabbi ﷺ yagamba: 'Okulekerera

ekyo ekitaagsa muntu kimu kubirungi omuntu byafuna kulw'obulungi bw'obusiraamu.'

(Sunan-ut-Tirmizi, vol. 4, pp. 142, Hadīš 2344)

Omugaso gw'ebiseera eby'omuwendo

Abaagalwa ab'oluganda abasiramu! Obulamu bulimu ennaku, esaawa n'ebiseera ebigere. Buli lussa dayamandi wa muwendo. Singa tuganyulwa mu buli lussa Iw'omukka era netumala ebiseera byaffe nga tukola emirimu emirungi! Bwetwonoona ebiseera byaffe mu bintu ebitagasa n'ebibi tujja kukaaba amaziga ag'ennaku n'okwejjusa ku lunaka Iw'okulamulwa nga tulabye ebitabo byaffe ebyemirimu nga bwebitalina mirimu mirungi. Singa tufumiitiriza kungeri gyetumala mu buli kaseera kaffe ak'obulamu. Tulina okugezaako okumala buli kaseera ak'obulamu bwaffe mu mirimu egigasa nga twewalira ddala okwonoona obudde mu mbozi n'engambo ezitagasa. Bwekitaba ekyo, tujja kwejjusa kulunaku olw'okulamulwa.

Ebigambo by'abo abaakozesa obulungi obudde

1. Amīr-ul-Muminīn, Sayyidunā 'Alī حَفَظَ اللَّهُ تَعَالَى وَجْهَهُ الْكَرِيمُ yagamba, 'Zino ennaku mpapula z'obulamu bwo, ziwunde n'emirimu emirungi.'
2. Sayyidunā 'Abdullah̄ Ibn Mas'ūd رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ yagamba, 'Mpulira ennaku n'ensonyi ku lunaku Iwemmala nga siyongeddeko ku mirimu gyange emirungi.'

Sayyidunā ‘Umar Bin ‘Abdul ‘Azīz ﷺ yagamba, ‘Obulamu bwo buyimpawa buli lunaku, kati lwaki oli mugayaavu mukukola emirimu emirungu?’ Lumu omuntu yamugamba n’obwetowaze, ‘Yā Amīr-ul-Mu‘minīn! Guno omulimu gwelekereze era gwongereyo mu maaso okutuusa enkya.’ Ye ﷺ yagamba, ‘Kumpi simala mulimu gwalunaku mu lunaku; bwe nyongezaayo omulimu gwaleero okutuusa enkya, olwo naasobola ntya okumala emirimu gy’ennaku bbiri mu lunakau lumu? Toyongezaayo mirimu gyaleero okutuusa enkya, ojakubeera n’omulimu omulala enkya.

Sayyidunā Ḥasan Baṣrī ﷺ yagamba, ‘Owange Omuntu! Obulamu bwo bwakolebwa mu enaku man. Olunaku bweluyita, ekitundu ky’obulamubwo nakyo kiyita.’ (*Tabqāt-ul-Kubrā lil-Manāwī*, vol. 1, pp. 259)

3. Sayyidunā Imām Shāfi’ī ﷺ yagamba, ‘Nasigala mu kinywi ky’abantu abalongoofu okumala akaseera akagereke, nga nfunya ebibala by’omwooyo. Nabayigako ebintu bibiri eby’omugaso: (1) obudde bulinga ekitala, olina okukisala (nemilimu emirungi) oba sikyo kijja ku kusala (nga okabassana mu bitagasa) ne (2) Tangira omwoyo gwo (Nafs); bwotagukumira mukukola emiliu emirungi, gujja kwemalira mu kukola emilimu emibi.’
4. Imām Rāzī ﷺ yagamba, ‘Ndayira kulwa Allah ﷺ nnakuwala nnyo mu kaseera ak’okulya kubanga nnina

okuleka emilimu gye'ddiini (Okuwandiika n'okusoma). Obudde kintu kyamuwendo nnyo.

5. Hāfiẓ Ibn Hajar شَمْسُ الدُّنْيَا وَالْمُرْسَلُونَ (omumanyi owa Shāfi’ī) eya yatiikirira mu kyasa ekya 8): Ye ﷺ yali alya katono mu kutya okwonoona obudde nga addiringana okugenda mu kabuyonjo.

(*Ad-Dur-rul-Kāminaḥ lil-‘Asqalānī*, vol. 4, pp. 328)

6. ‘Allāmaḥ Ḷāhbī شَمْسُ الدُّنْيَا وَالْمُرْسَلُونَ yawandiika mu *Tażkira-tul-Huffāż* ku Khaṭīb-e-Baghdādī شَمْسُ الدُّنْيَا وَالْمُرْسَلُونَ ‘Ye: عَلَيْهِ شَمْسُ الدُّنْيَا وَالْمُرْسَلُونَ’ yali asoma ne bweyali nga atambula (obudde obumutwalira okuva mukifo ekimu okutuuka mu kirala buleme kwonoonwa). (*Tażkira-tul-Huffāż*, vol. 3, pp. 224)

7. Sayyidunā Junayd Baghdādī عَلَيْهِ شَمْسُ الدُّنْيَا وَالْمُرْسَلُونَ yali asoma Quran mu kaseerake ak’okufa. Omuntu yabuuza nga yewunyizza, ‘Okusoma ne mukaseera kano.’ Ye ﷺ yamuddamu, ‘Ekitabo kyange eky’emilimu kiri mukuggalwa, nabwekityo nyongerezaako emilimu emirungi mubwangu.’

(*Šid-ul-Khāfir li Ibn-ul-Jauzī*, pp. 227)

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

Tegeka olukalala Iw’emilimu

Abaagalwa ab’oluganda abasiramu! Bwekiba kisoboka, mutegeke olukalala Iw’emilimu gyemmwe ejabulijjo. Okusookera

ddala, gezaako nga bwosobola weebake mu essaawa bbiri oluvanyuma lw'okusaala Salāt-ul-'Ishā. Embozi n'engambo zetukola n'emikwano gyaffe (ezitalina mu migaso gyaddiini) ekiro mu mawoteeli, ebiduula newalala, kufiirwa Kunene. Kiwandikiddwa mu *Tafsīr Rūh-ul-Bayān*, voliyumu 4, olupapula 166: 'Ezimu kunsonga z'okuzikiriza omulembe gwa Lūt kyali nti baatuulanga kumakubo ne baseka era nebasaagirira.'

Abaagalwa ab'oluganda abasiramu! Dear Islamic brothers! Mukaankane mu kutya Allah ﷺ! Newankubadde emikwano gyamwe gifaanana nga egitya mungu, mulina okufuba okweewala abo ababeerabiza okujukira Allah ﷺ. Mweebake maangu nga mumaze okutuukiriza emilimu gyamwe egy'eddiini egypt'ekiro kubanga okuwummula ekiro kisiinga okuwummula emisana eri obulamu ate nga kya buttonde. Kyogeddwaako mu Sūrah Al-Qaṣāṣ, verse 73:

وَمِنْ رَّحْمَتِهِ جَعَلَ لَكُمُ الَّيْلَ وَالنَّهَارَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَلِتَبْتَغُوا
مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٧٣﴾

Mukusaasira kwe yabatoondera ekiro n'emisana, muwummule ekiro ate mu noonye ebyengeraa bye emisana, era kukino muyinza okukkiriza amazima.

And out of His mercy He made the night and the day for you, that you may rest during the night and seek His bounty during the day, and for this you may accept the truth.

[Kanz-ul-İmān (Enzivvūnula eya Quran)] (Ejjuzu eya 20, Sūrah Al-Qaṣāṣ, aya 73)

Nga ayogera ku ayaa eno, Ḥakīm-ul-Ummat Muftī Aḥmad Yār Khān عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمَنِ yawandiika ku lupapula 629 olwa Nūr-ul-‘Irfān, ‘Ayaa eno ekitangaaza bulungi nti okuwummula ekiro n’okukola emisana kyekisiinga obulungi. Tosigala ng’otunula ekiro ngatekyetaagisa, era tomala misanaagyo mu bitagasa. Naye, omuntu bwaaba nga yeebaka emisana ate ng’akola ekiro olw’omulimu gwe, tewali kabi mukukola bwaatyo.

Obulungi bw’okumakya

Era kirungi okutunula mu buttonde bw’omulimu gwo nga tonnaba kutegeka lukalala lwa mirimu. Okugeza, ab’ oluganda abasiramu abeebaka maangu ekiro babeera baggya (fureeshi) ku makya. Nolweekyo, kumakya kulungi okukoleramu eby’obuyivu nga okusoma. The following Edduwā eno eya Rasūlullāh ﷺ eri mu Sunan-ut-Tirmizi: ‘Yā Allah yoongeza emikisa mu makya ga Ummah yange.’

(Sunan-ut-Tirmizi, vol. 3, pp. 6, Hadiṣ 1216)

Ku Ḥadiṣ eno, Muftī Aḥmad Yār Khān عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمَنِ yagamba, ‘Kitegeesa nti, (Ayi Allah ﷺ) yoongeza emikisa mu milimu

gy'ediini n'ensi Ummah yange gyeeekola kumakya. (okugeza; okutambula, okusoma, okusuubula, nebilala)

(Mirāt-ul Manājīh, vol. 5, pp. 491)

Gezaako okutegeka obulungi emirimu gyo gyonna egypt'olunaku okuva kumakya okutuusa obudde bw'okweebaka ekiro. Okugeza, Tahājjud kussaawa bweeti ne bweeti, okusoma eddiiniyo, Ṣalāt-ul-Fajr ne Jamā'at (ne Ṣalāḥ endala nazo) mu Masjid ne Takbīr esooka, Ishrāq, Chāsht, ekyeenky, okupakasa okwa Ḥalāl, ekyemisana, emirimu gy'ewaka emirimu gy'olweggulo, ekinywi kyabaloongoofu (bwekiba nga kino tekisoboka, ekiwuubaavu kyekisiinga), okusisiinkana ab' oluganda abasiraamu kulw'ensoonga z'eddiini, nebirala.

Emirimu gyonna girina okuwaandikibwa n'essaawa zaagyo. Abo abatamanyidde kukikola bayinza okusaanga obuzibū muttaandikwa, naye mpolampola kijja kufuuka omuze gwaabwe era bajja kulaba emikisa gyaakyo bennyini, إِنَّ شَأْنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ.

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

Abaagalwa ab'oluganda abasiramu! Mu kukomekkereza okubuulira kwange, njagala njogere ku bulungi bwa Sunnah era ne ku Sunnah ezimu n'empisa. Nabbi owa Rahmañ, omuwolereza wa Ummañ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ yagamba, 'Oyo ayagala Sunnah yange anjagala ate oyo anjagala ajjakubeera naange mu Jannah.' *(Mishkāt-ul-Maṣābīh, vol. 1, pp. 55, Ḥadīš 175)*

Ebimuli 15eby'amagezi ebikwaata ku kweebaka n'okuzuukuka

1. Kuunkumula obuliri bwo bulungi nga tonnaba kubukozesa kweebaka nga ojjamu obuwuka obuluma nebirala, bwebibaawo.
2. Soma Edduwa eno nga tonnaba kweebaka:

اللّٰهُمَّ بِإِسْمِكَ أَمُوتُ وَأَحْيٰ

Enzivunnula: Ayi Allah عَزَّوَجَلَ! Ku linnya lyo kwe nfiira era kwe nzuukira (okweebaka n'okuzuukuka).

(*Šaḥīḥ Buḫārī*, vol. 4, pp. 196, *Hadīš* 6325)

3. Teweebaka luvannyuma lwa Ṣalāt-ul-‘Aṣr kubaanga kiyinza okukuleetera okugwa eddal. Rasūlullāh ﷺ yagamba, ‘Oyo yenna abuza amagezige kulwokweebaka oluvannyuma lwa Ṣalāt-ul-‘Aṣr alina kunenya yekenyini.’ (*Musnad Abī Ya’lā*, vol. 4, pp. 278, *Hadīš* 4897)
4. Okugalamiramu emisana kiri Mustahab. (*Fatāwā ‘Ālamgīrī*, vol. 5, pp. 376) Ṣadr-ush-Shari’ah, Badr-ut-Tariqah ‘Allāma Maulānā Mufti Muhammad Amjad ‘Alī A’zamī عَلَيْهِ حَمْدُ اللَّهِ الْعَظِيْمِ yagamba, ‘Kino kiri eri abo abantu abasigala nga batunula ekiro nga basaala, abakola Žikr ya Allah عَزَّوَجَلَ oba

abatawaana n'emisomo. Okugalamiramu kujjavo obukoowu obuleetebwa okutunula ekiro.'

(Bahār-e-Sharī'at, part 16, pp. 79)

5. Kiri Makrūḥ okweebaka kuntaandikwa y'olunaku oba wakati wa Maghrib ne 'Ishā. *(Fatāwā 'Ālamgīrī, vol. 5, pp. 376)*
6. Kiri Mustahab ekweebaka ng'oli muyoonjo.
7. Era kiri Mustahab okweebaka kuludda olwaddiyo ng' omukono gwaddiyo guli waansi w'ettama elyaddiyo ng' otunula mu Qiblāh akaseera era oluvannyuma ne weebaka kuludda olwa kkono. *(Fatāwā 'Ālamgīrī, vol. 5, pp. 376)*
8. Nga ogeenda okweebaka, lowooza ku 'kweebaka' mu ntaana awataja kubbeera muntu yenna naawe okujjako emilimu gyo.
9. Nga ogeenda okweebaka, sigala nga okola Žikr ya Allah سُبْحَنَ اللَّهُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، عَلَّمَ وَجَلَ (okugeza ng'ogamba: سُبْحَنَ اللَّهُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، عَلَّمَ وَجَلَ) okutuusa lweweebaka kubanga omuntu azuukukira kumbeera yeemu gyeyebakirako era ajjakuzuukizibwa ku lunaku lw'enkomerero mu mbeera gyeyafiramu. *(Fatāwā 'Ālamgīrī, vol. 5, pp. 376)*
10. Oluvannyuma lw'okuzuukuka, soma Edduwa eno:

الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي أَخْيَانَ بَعْدَ مَا آمَاتَنَا وَإِلَيْهِ النُّشُورُ

Enzivunnula: Amateeendo gonna ga Allah عَزَّوَجَلَ Atuwadde obulamu oluvannyuma lw'okufa era eri yye gyetulina okudda.

(*Ṣaḥīḥ Buḥārī*, vol. 4, pp. 196, Ḥadīṣ 6325)

11. Oluvannuma lw'okuzuukuka, nuyirira ddala okwekwaatira ku mirimu emirungi era nga weewala okunyiiza abalala.

(*Fatāwā 'Ālamgīrī*, vol. 5, pp. 376)

12. Omuwala n'omuleenzi bwebatuuka emyaaka 10, balina okusuzibwa kubitaanda byanjawulo. Omuleenzi ow' emyaaka gino talina kweebaka namikwaano gye oba n' abasajja ku kitaanda kyekimu. (*Durr-e-Mukhtār*, vol. 9, pp. 629)

13. Omwaami n'omukyaala bweebaka ku kitaanda kyeekimu, tebalina kukkiriza mwaana wa myaaka kkumi kweebaka nabo. Omuleenzi bwavubuka, ennamula y'abasajja yemukolako. (*Durr-e-Mukhtār*, vol. 9, pp. 630)

14. Kozesa Miswāk (okuyoonja amanyogo) bwozuukuka.

15. Okuzuukula ekiro okusaala Tāḥājjud mpisa nnungi nnyo.. Omwaagalwa era Owemikisa Nabbi ﷺ yagamba, 'Oluvannyuma lwa Ṣalāḥ eya Fard, Ṣalāḥ esiingayo yeeyo esaalibwa ekiro.' (*Ṣaḥīḥ Muslim*, pp. 591, Ḥadīṣ 1163)

Okuyiga Sunan ezenjawulo, gula akatabo akayitibwa ‘*Sunnatayn aur Ādāb*’ (Sunah n’empisa) okuva mu Maktaba-tul-Madīnah. Okutaambula ne Madanī Qāfilah za Dawat-e-Islami n’abaagazi b’omutume nakyo kirunig nnyo era kiyaambira ddala mu kuyiga n’okukolera ku Sunnah.

أَمِينٌ بِجَاهِ النَّبِيِّ الْأَمِينِ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

Akatabo kano kagabire omuntu omulala oluvannyuma Iwokukasoma

Funa empeera ng’ogaba ebitabo ebifulumizibwa Maktaba-tul-Madīnah ku mikolo gy’embaga, okuziika, Ijtimā’at, ‘Urs (Edduwa), Mawuledi nemilala. Funa empisa ey’okutereka obutabo obumu mu dduukaalyo obugabire abaguzibo n’okunuyirira kw’okufunamu empeera. Weereza waakiri akatabo kamu akasomesa Sunnah oba Ebimuli bya Madani eri balilwaanaabo ng’abaana bakuyaambako, ng’okola kawefube w’okuyita eri obuloongoofu era nga bwofuna empeera.

OKUMULISA KWA SUNNAH

Ku lw'okusaasira kwa Allah ﷺ 1. eSunnah nyengi zi yigibwa era zi-somesebwa mu mbeera ya Madani eya Dawateislami, ekitiina ekipulira Qur'an ne Sunnah munsyi yonna era ekitali kya politikisi, Kuno kusaba kwa Madani nti miyatbare mu ijtimaah ezaagazisa Sunnah ezi baawo buli wilki oluvannyuma hwa Maghrib buli Lwaakuna mu kibuga kyo, (mu Kololo Jamia Masjid, [Kampala]) n'eninya ey'okufuna okusilimbwa kwa Allah ﷺ 2. Ne Niyyah ey' okutuna empeera, kiteeke mu puroguramu zo okutaambula ne Madani Qafilah ezi kubiriza okukolera ku Sunnah, na'baagazi b'Omumute **حل الله لحل الله وله حلله** ijazaamu akatabo ka Madani In'amaat buli lunaku ng'okola Fikr-e-Madinah era okaweeyo eri oyo Zimmadar (avunaamiyibwa kubatabo obwo owa Dawateislami) mukifoo kyo. Emikisa n'obulungi ebiri mu kino; ojakufuna endowooza n'obwaagazi oba okuyaayaanira okukolera ku Sunnah, okutamwa amzaambi n'okukuuma obukdirizaabwo, **بِرَحْمَةِ اللهِ عَزَّوَجَلَّ** Buli owoluganda omusiraamu ayina okufuna endowooza eya Madani nti: "Nnina okulafubana okwelongoosa nze sekinnoomu n'abantu b'ensi yonna, Okulongoosa emyooyo gyafe, tuyina okukolera ku Madani In'amaat ate okulongoosa abantu b'ensi yonna, tuyina okutaambula ne Madani Qafilah **انْ شَاءَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ**.

www.dawateislami.net

MC 1266

Aalami Madani Markaz, Faizan-e-Madinah, Mahallah Saudagaran
Purani Sabzi Mandi, Bab-ul-Madinah, Karachi, Pakistan.

UAN: +92 21 111 25 26 92 | Ext: 1262

Web: www.dawateislami.net | E-mail: translation@dawateislami.net